

OVERGADEN.

Udstillingen giver et indblik i Poul Pedersens konceptuelle, humoristiske og legende univers af bogstaver, ord, tegn og betydning.

ESSAY

På sporet af en bogstavtyv

Om Poul Pedersens konceptuelle leg med bogstaver, ord og tegn

Af Kathrine Bolt Rasmussen, Overgaden

“De mest vellykkede idéer er faktisk latterligt enkle”
Sol LeWitt

Ikke uden grund bliver Poul Pedersen ofte blot kaldt bogstavmaleren. Som en af de første konceptuelt arbejdende malere i Danmark har Poul Pedersen gennem hele sin kunstneriske karriere været optaget af ord, sprog, tegn og betydning. Viljen til konsekvens og systematisering podet med en legende og humoristisk tilgang til det at male, gør Poul Pedersen til en af de mest interessante skikkelser inden for moderne dansk maleri. I Poul Pedersens konceptuelle, skæve og legende univers får man fornemmelsen af, at det ene værk med naturlig nødvendighed afføder det næste – som om det ene maleri simpelthen ikke kan eksistere uden det efterfølgende. Når først man har sagt “a” må man også sige “b”, synes således at være et afgørende træk ved Poul Pedersens kunstneriske produktion. Et forhold, der kommer til udtryk i hans mange serier af billeder og i hans konsekvente måde konstant at tænke i helheder, hvilket mest eksplicit eksponeres i hans fascination af alfabetet.

Som en kunstens Robin Hood har Poul Pedersen siden 1970erne i sit livsprojekt *Det stjålnе alfabet* sat sig for at tilbagelevere de bogstaver, som det 20. århundredes modernistiske billedkunst stjal fra litteraturens og poesiens verden, og levere dem tilbage der, hvor de egentlig hører hjemme – på bøgernes blanke sider. Som en (hæderlig) tyv har Poul Pedersen gennem 24 år generobret bogstaver fra kunsthistoriens kendte som ukendte mestre – et A fra Picasso, et B fra Toni Larsen, et M fra Svend Dalsgaard, et Q fra Asger Jorn osv. Bogstav for bogstav har Poul Pedersen stjålet 25 af (det franske) alfabetets bogstaver, som han nøjsomt har løsrevet fra deres oprindelige sammenhænge og malet over på små, kvadratiske, hvide lærreder, der hvert måler 40 x 40 cm. Der er dog ikke blot tale om simpelt kopityveri, når Poul Pedersen går i aktion, men om en passioneret og intim dialog med det pågældende værk, som Poul Pedersen med officiel tilladelse tilbringer timevis i selskab med. Et bekendtskab som ligeledes hver gang udmunder i et lille essay om det pågældende værk. Ofte kombinerer Poul Pedersen efterfølgende de ‘befriede’ bogstaver i nye malerier, der formelt minder om skilte og som danner simple ord som TEXAS, SKILTE eller TEMPS. I 2007 førte Poul Pedersen alfabetet tilbage, hvor han mener, det oprindeligt hører hjemme, nemlig på

pp var en central skikkelse i miljøet omkring “ung kunst” i århus der sidst i 1960erne. vi kaldte ham også “poul bogstav”, fordi han var ret monomant optaget af sådan nogen, en optagethed der har fulgt ham lige siden. “århus avantgarden”, som vi også kaldte os, var i ret høj grad knyttet til fluxus, og adskillige af den grupperings hovedskikkelser aflagde århus et besøg i de år, george brecht f.eks., eller takehiso kosugi, ligesom både eric andersen og addi køpcke havde nær kontakt. det samme havde den danske konkretpoesis førstemand, vagn steen, og den københavnske “eksskole”, hvor hans-jørgen nielsen ligeledes dyrkede poesien i dens konkrete former, der jo oftest er visuelle, men også kan være auditive eller f.eks. grammatiske/syntaktiske. i miljøet omkring den slags deltog pp med den for ham karakteristiske, mere end en anelse maniske energi, og det gav anledning til en del “happenings” af genren “what’s happening, baby?” (som nielsen kaldte en af sine enormt mange artikler om dette og andre fænomener), og som århus løb fuld af dengang, ligesom der var så meget andet i gang. ude i odder, 22 km mod syd, startede vi noget, vi kaldte “det udendørs galleri”, som til en begyndelse faktisk var et galleri, altså et sted, hvor nogen kunne udstille, ikke mindst sådan en som poul pedersen, alias “poul bogstav” alias “pp”, der stillede sine høje, slanke, lyseblå (så vidt jeg husker) bogstaver op i vildniset, som galleriet befandt sig i, et sted langt langt ude i “terrain vague”, som willy ørskov jo dyrkede, og alle bogstaverne var det samme bogstav, nemlig “i”, lille i altså, en pind og en cirkel, omtrent som en solnedgang spejlet i en sø som munch kunne have malet den, selv om det ikke er pp’s stil, eller poul bogstavs eller poul pedersens. han er mere konceptuel i det, altså optaget af det ideomatiske, om end måske ikke direkte det ideologiske, og egentlig heller ikke det ideologiske, men måske alligevel, jvf. hans senere engagement i det franske, et eller andet “strukturalistisk”, i hvert fald noget i den retning. århusmiljøet dengang havde det hele og dem alle sammen, som var os, og “det udendørs galleri” afholdt endnu en udstilling, william louis sørensens “black jack”, en sortmalet træklods smidt ud ad vinduet i skinnebusssen mellem århus og odder, før jeg i begyndelsen af 1970erne lukkede det, fordi det som “udendørs” og som “absolut proces” også udstillede krigen i vietnam, som jeg ikke ønskede at æstetisere.

Af Peter Laugesen. Peter Laugesen er digter og bosat i Brabrand.

Statsbiblioteket i Århus, hvor det i dag kan opleves. I Katrine Nyholms skæve og varme filmportræt fra 2000 kan man følge Poul Pedersens bogstavstyverier ved højlys dag, samt få et indsigtsfuldt indblik i en skiltemaler, der med fast bopæl i Paris, bevidst har valgt at gå egne veje. At Poul Pedersen arbejder med en håndværksmæssig stolthed, som man må lede længe efter, viser det fascinerende filmportræt med al tydelighed.

I et af Poul Pedersens andre bogstavsprojekter, *Fuglenes alfabet* fra 1998, transformeres alfabetets bogstaver til stiliserede fugleformer, mens han i serien *Pasadena* fra 2004 lader alfabetet opstå ud af konkrete ord som eksempelvis GARE DU NORD, METRO og ZOO, som han placerer på en baggrund af enten figurative elementer eller et nodeark, et geografisk kort eller en side fra en bog. Her må beskueren selv skabe mening for til slut at kunne danne det samlede alfabet. Og selvfølgelig har Poul Pedersen også sit helt eget legat, Poul Pedersens Bogstavslegat, som han egenrådigt – bestyrelsen består naturligvis blot af Poul Pedersen selv – tildeler særligt markante (mandlige) personligheder. Et legat, der ikke portrætterer modtageren af legatet, men derimod modtagerens kvindelige partner i form af et bogstavportræt med vedkommendes navn såsom Yvonne eller Birgitte. Et projekt, der relaterer

sig til Poul Pedersens mange andre bogstavsportrætter.

Der er altid indlejret en stor portion humor i den formelle stramhed, der karakteriserer Poul Pedersens fladebetonede konceptuelle malerier. I de på én gang nøgterne og geometrisk-abstrakte, humoristiske og legende værker, synes bogstaver, ord og tegn på underfundig vis at transformere sig til selvstændige væsener. Maleriernes ofte koloristiske intensitet og deres udprægede fladhed vidner om Poul Pedersens baggrund som skiltemaler, et udgangspunkt, der har givet ham en indgående viden om farvernes kemi samt deres muligheder og begrænsninger. Værkerne, der umiddelbart er svære at rubricere, befinder sig et sted mellem konceptkunst, konkret poesi og dadaisme. I konceptkunstens ånd illustrerer værkerne med udgangspunkt i strukturalismens tegnteorier, hvorledes al menneskelig kommunikation fungerer i kraft af tegn, der får betydning i større kulturelle tegnsystemer, samtidig med at malerierne i sig selv fungerer som konstruerede tegn. Som en konceptkunstner problematiserer Poul Pedersen øjet som kunstoplevsens privilegerede sans, idet han introducerer en ‘tekstuel’ strategi, der destruerer forestillingen om kunst som en unik begivenhed, der kan dateres, lokaliseres og indrammes. Forholdet mellem sprog og kunst er i centrum i Poul Pedersens

semiotiske leg. Som i den konkrete poesi gør han ordene til en del af det visuelle værk, og giver dem dermed et selvstændigt liv, som frigør dem fra blot at være meningsbærere. Mens de dadaistiske anslag kommer til udtryk i hans karakteristiske legende stil og den helt fundamentale eksperimenteren med sprogets byggesten.

Poul Pedersen er på mange måder en ener i dansk kunst. En kunstner, der på avantgardistisk vis synes at sammensmelte kunst og livspraksis – Poul Pedersen er så at sige sine

finurlige, fantasifulde og skæve værker, og hele hans liv synes at være præget af det usædvanligt vedholdende og systematiske arbejde i maleriets tjeneste. Kunsten synes at være rettesnoren i Poul Pedersens tilværelse, dét der strukturer og giver mening. Konfronteret med Poul Pedersens bogstavunivers får man således fornemmelsen af, at kunsten er en særlig måde at forholde sig til verden, snarere end at være noget regelbundet, konventionspræget og ophøjet.

Poul Pedersen, *Mono-Dialog*, 1982

Fragment til en biografi

Af Bent Petersen

En bondsk, jysk håndværksmaler fra femte plovfure og med halm i træskoene kom sjoskende til København – med Kristeva, Derrida og Malevitj i bagagen – og satte et stærkt præg på byen og dens kunstliv – eller i det mindste på dets undertegnede repræsentant. Det er i hvert fald sådan, jeg husker mødet med Poul Pedersen på hans udstilling i Galleri A-gruppen i Ny Adelgade i 1974, som jeg lidt tilfældigt kom ned og så, og hvor han straks betroede mig, at udstillingen nærmest var en fejltagelse i et øjeblikks sindsforvirring – han var jo håndværksmaler og slet ikke kunstner, og dette var klart hans sidste udstilling.

Udstillingen, der tog udgangspunkt i sprogfilosofierne og strukturalismen, omfattede dels en række små malerier af henholdsvis en elektrisk kontakt, en skrue, en kontakt-pal i form af en ispind og et ensfarvet hvidt maleri. De fire ‘motiver’ var ophængt i forskellige kombinationer som elementer i en sætning, og Poul påviste nødvendigheden af det hvide ‘pausebillede’, uden hvilket ‘sætningen’ faldt fra hinanden, og billederne oplevedes som enkelt-malerier. Som projicerede dias viste han en billedfrise bestående af ca. 20 malerier af pinde, som han havde kastet op i luften, så de landede i en tilfældig orden på lærrederne, hvor han så havde gengivet dem, mens han kun på de sidste felter havde styret processen. Frisen udgjorde strukturelt et sprogligt udsagn, en sætning. Udstillingens tredje del omfattede en lille bog, der undersøgte forholdet mellem linie og flade – som f.eks. opfattelsen af figuren □ som et kvadrat og ikke som fire rette linier. Udstillingen var mit første møde med et sammenfald af kunst og filosofi og blev bestemmende for den retning, min kunstinteresse tog. Konceptet var en opfølgning af tidligere, sproglige projekter i Århus, herunder aktio-

nen *Sort, sølv, cinnober* (dokumenteret i *Aarhusrapporten*) og blev siden fulgt op med Pouls udstilling *Et kvadratisk måltid* i Danergalleriet 1976 (hans absolut sidste udstilling – han var jo slet ikke kunstner, men håndværksmaler...).

Samme år optrådte han (for sidste gang, han var jo ikke kunstner...!) i Galleri A-gruppen sammen med Torben Ebbesen med udstillingen *Omkring K. Malevitj og El Lissitzky*, hvor han med en række demonstrationsmodeller viste det foreløbige resultat af sine studier over opbygningen af Malevitjs malerier og skulpturer – et studie han under påvirkning af direktøren for Silkeborg Kunstmuseum, Malevitj-eksperten Troels Andersen havde

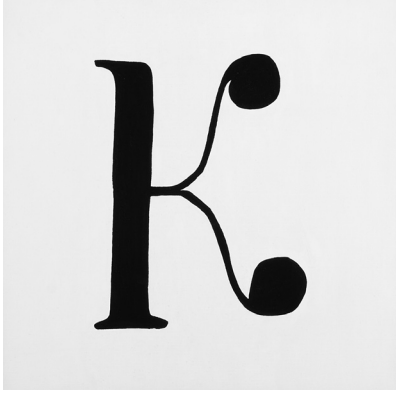
kastet sig over kort tid forinden. Studiet gav ham en indgående forståelse af principperne for strukturen i de suprematistiske arbejder, så indgående, at han sammen med Troels Andersen og konservatoren Bent Hacke dannede et slags triumvirat til vurdering, internationalt, af ægtheden af værker tilskrevet kunstneren – og så han af Centre Pompidou i Paris blev engageret til at rekonstruere en lang række af Malevitjs såkaldte ‘arkitektoner’, arkitekturagtige skulpturer, som man kun kendte fra kunstnerens egne amatørfotos fra hans atelier, kun fotograferet fra den ene side og uden målestoksforhold. Arbejdet, der tog nogle år, resulterede i en stor udstilling på museet af de rekonstruerede skulpturer i 1980 med et omfattende katalog, og det beskedne honorar gav Poul mulighed for at slå sig ned permanent i Paris i en lille lejlighed i Rue de Rivoli. Efter opblødningen i Sovjetunionen modtog Centre Pompidou kasser med originale dele til Malevitjs arkitektoner, og disse kunne umiddelbart indsættes i Pouls rekonstruktioner, der viste sig at passe perfekt.

Poul havde tidligt arbejdet med typografi og bogomslag, og i begyndelsen af 70erne fik han idéen til at skabe et nyt alfabet bygget på billedkunstneres brug af bogstaverne i deres arbejder, som han studerede og af tegnede, bogstav for bogstav og kunstner for kunstner i 24 år, et arbejde manifesteret i 25 malerier,

han under titlen *Det stjålne alfabet* afsluttede i 2007 og forærede til Århus Statsbibliotek. Som han siger: “malerne har jo stjålet bogstaverne fra forfatterne, hvorefter jeg har stjålet dem fra kunstnerne og nu leverer dem tilbage til forfatterne...!” Og selvfølgelig har han ikke taget penge for dem – man kan jo ikke sælge stjålne varer...!

Og her er vi ved et andet af Pouls images (ud over det med bondeknolden og håndværksmaleren, der ikke er kunstner): hans tilværelse som fattig boheme. Jeg har under besøg i Paris været inviteret til at bo hos ham i hans taglejlighed i Paris, men så var der heller ikke plads til ham selv – madrassen på gulvet optog hele pladsen – så han måtte rykke ud og sove hos venner. Jeg har været inviteret til middag hos ham, hvor traktementet som en selvfølge bestod af en skål grøn salat og et glas vand. Inviteret på

en kop kaffe på en café, tog han teskeen med hjem, for en sådan havde han ikke, og sukkerknalderne var et kærkomment supplement til de daglige fornødenheder. Men han beklagede sig aldrig – den materielle fattigdom anfægtede ham ikke, men var snarere en nødvendig del af hans selvforståelse. Den nuværende rolle som anerkendt og efterspurgt kunstner, medlem af Den Frie Udstilling, modtager af Eckersberg Medaillen og af statens livsvarige ydelse som fortjenstfuld kunstner passer ham dårligt.

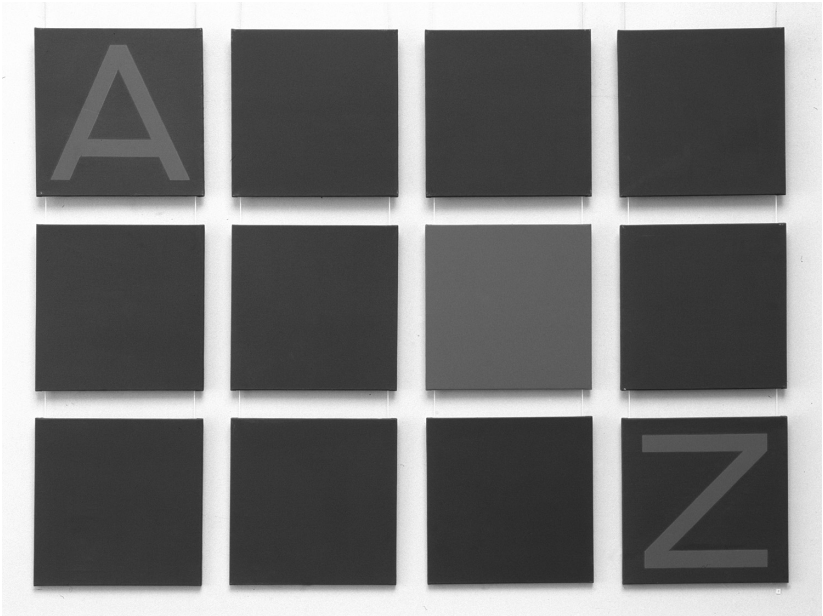

Pengene deler han ud til sine døtre, og sine malerier vil han hellere forære væk end at sælge – han er jo ikke kunstner...! Endnu et image er damerne, hans utrolige charme og hæmningsløse galanteri, som ingen kvinde på hans vej undgår at blive udsat for, og som kunstnerisk er udmøntet i det bogstavlegat i form af malerier, som han har uddelt gennem årene, og som altid gives til mænd med en kvindelig livsledsager, hvis navn er motiv i det pågældende maleri. Jeg var i 1989 den lykkelige modtager af legat nummer to med Yvones navn.

Poul lavede i sin tid Norths karakteristiske logo, han var min indgang til de franske strukturalister og har haft stor betydning for den

retning, North tog fra starten. Han var vores udbringer af tidsskriftet, til abonnenterne i Århusområdet, da vi i starten hutlede os igenem med fogeden i hælene og ikke havde penge til frimærker: vi sendte bladene til ham, og han traskede rundt, undertiden i sne og slud, og delte dem ud. Vores 30 års jubilæum blev fejret med en udstilling i Nørregade af Poul – der forærede hele udstillingen til North – og i øvrigt bedyrede, at det var hans sidste, han var jo egentlig ikke kunstner, men skiltemaler... Tak Poul.

Bent Petersen er redaktør af North Art Magazine og bosat i København.

Poul Pedersen, *Fra A til Z erindrer jeg - Mertz in Memoriam*, 1991

CV

Poul Pedersen (f. 1933) er oprindeligt uddannet skiltemaler. Han debuterede som kunstner på Experimentalscenen i Århus i 1956 og anses for at have været en af hovedaktørerne i 1960ernes såkaldte Århus-avantgarde. Gennem sit kunstneriske virke har han arbejdet med forholdet mellem billedets struktur og dets funktion som tegn, symbol og signal. I 1978 bosatte Poul Pedersen sig i Paris, hvor han i tre år var ansat på Centre Pompidou for at rekonstruere Kasimir Malevitjs berømte gibsarkitektoner. I løbet af 1970erne påbegyndte han livsværket *Det stjålne alfabet*, som i dag hænger på Statsbiblioteket i Århus. Poul Pedersen er medlem af Den Frie Udstilling og modtog Eckersberg Medaillen i 2007. Poul Pedersen bor og arbejder i Paris.

TALKS

Torsdag d. 15. maj kl. 18 vil billedkunstner Christian Schmidt-Rasmussen under titlen “Det er et fælles anliggende. Om maleri” med udgangspunkt i Poul Pedersens værker tale om refleksivt maleri.

Torsdag d. 5. juni kl. 18 vil Bent Petersen, redaktør af North Art Magazine, causere over Poul Pedersen. På baggrund af mange års venskab og samarbejde vil Bent Petersen give et personligt indblik i Poul Pedersens kunstneriske univers.

Arrangementerne er gratis. Tilmelding er ikke nødvendig. Alle er velkomne.

KOMMENDE Udstilling

Fredag d. 27. juni 2008 er der fernisering på udstillingen *Golden Entreprise* med Rikke Benborg, Maiken Bent, Anders Bojen & Kristoffer Ørum, Jacob Borges, Jeanette Ehlers, Ferdinand Ahm Krag, Fie Norsker, Torben Ribe, Stefan Rotvit og Jakob Tækker. Udstillingen varer indtil d. 17. august 2008.

Overgaden vil gerne takke Malene Bach, Jesper Christiansen, Sigmund Doksum, Nils Erik Gjerdevik, John Hunov, Else Johansen, Gerda Kirchhoff, Peter Martensen, Katrine Nyholm, Bent Petersen, Jesper Rasmussen, Randers Kunstmuseum, Silkeborg Kunstmuseum, Statens Kunstfond, Statsbiblioteket i Århus og Århus Sygehus. En stor tak til Poul Pedersen.

Foto: Lars Bay.

Denne udstillingsfolder kan downloades fra www.overgaden.org

Overgaden er støttet af Kunstrådets Billedkunstudvalg